ÚROVEŇ AGRESIVITY V ŠPORTOVÝCH HOKEJOVÝCH TRIEDACH V ZÁVISLOSTI OD VEKU

THE LEVEL OF AGGRESSION IN SPORT HOCKEY CLASSES ACCORDING TO AGE

M. Rošková & M. Knechta

Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica, Filozofická fakulta, Katedra telesnej výchovy a športu

ABSTRACT

In the work, we studied aggression and its types among the elementary-school pupils playing ice-hockey, with focus on their age. A standardized psychological B – D – I questionnaire was used for data collection. After the evaluation of data, the results were compared within individual aggression categories, with regards to the ice-hockey players' age. We found out that in comparison to the young pupils older pupils reached higher score of aggressive behavior in all types of aggression. However, statistically significant difference set at 5% significance level was recorded only in the fields of physical aggression, irritability, negativity and overall aggression.

Keywords: aggression; icehockey; agresia; age

SÚHRN

V našej práci sme sa zaoberali porovnávaním agresivity, jej jednotlivými typmi u žiakov športových hokejových tried na základných školách v závislosti od veku. Hlavnou metódou pre zistenie výskumného materiálu je štandardizovaný psychologický dotazník B – D – I. Následne sme vyhodnotili dotazníky a výsledky sme porovnávali v jednotlivých kategóriách agresívneho správania v závislosti od veku hokejistov. Z našich výsledkov vyplýva, že starší žiaci mali vo všetkých druhoch agresivity vyššie vážené skóre ako mladší žiaci. Ale štatisticky významný rozdiel na 5% hladine sme zaznamenali len vo fyzickej agresivite, iritabilite, negativizme a v celkovej agresii.

Kľúčové slová: agresivita; hokej; agresia; vek

Úvod

Agresivita je chápaná ako vnútorná dispozícia, ľahko získaná pohotovosť k agresívnemu správaniu. Podľa prevažujúcich názorov patrí k prirodzenej výbave živých tvorov vrátane človeka, zastáva dôležitú ontogenickú funkciu človeka. Jednotlivci sú viac alebo menej disponovaní k agresívnym reakciám a agresívnemu spôsobu správania sa (Pavlovský, 2009).

Agresivita je súčasťou ľudskej prirodzenosti. Hrá veľkú úlohu vo vývoji dieťaťa. Vnútorná prudkosť dodáva dieťaťu energiu a motiváciu, čo sú nevyhnutné k sebaaprekonávaniu. Podporuje úspech, ak ostane v medziach, ktoré dieťa kontroluje. Úlohou výchovy nie je teda agresivitu úplne odstrániť, ale usmerniť ju, aby bolo možné mobilizovať túto energiu pre dosiahnutie pozitívnych cieľov ako pre seba tak aj pre ostatných (Edwige, 2011). Obdobie dospievania, je to obdobie od 11 – 12 roka života dieťaťa až po 15 rok života. Je to najdynamickejšim obdobím vývinu, puberta je sprevádzaná komplexnou premenou jednotlivca, ktorá sa určitým spôsobom dotýka všetkých stránok jeho osobnosti.

Súhrn zmien narúša stabilitu jedinca, úlohou puberty je zmena vlastnej identity, ktorá nastáva so zmenou pozície jedinca. Taktiež dochádza k emocionálnym zmenám ktoré môžeme nazvať aj takzvané obdobie citovej explózie. Dochádza k náhlemu skoku z citovej umiernenosti predchádzajúceho obdobia k silnej a búrlivej emocionalite. Hormonálne zmeny so sebou prinášajú emočnú nevyrovnanosť, labilitu, intenzívne citové prežívanie a výrazné citové reakcie na mnohé podnety (Oravcová, 2010).

Šport má za istých okolností veľmi blízko k agresii, za istých okolností má potenciál vyvolávať agresívne správanie sa a preto sa vzťahuje aj na jeho aktérov športovcov, aj na tých, ktorí sú ako diváci prítomní na športových podujatiach (Lovaš, 2010). Súvisí to so súťaživým charakterom športu a v niektorých druhoch športu aj s ich povahou. Potenciál športu stimulovať, vyvolávať agresívne správanie, sa spája v prvom rade so súperením, ktoré sa týka akejkolvek podoby súťaženia v ktoromkoľvek športe.

Podľa obvyklého chápania agresie sa dá minimálne o niektorých druhoch športu povedať, že agresia je ich súčasťou ako napríklad pri jednom z najpopulárnejších športov, v ľadovom hokeji ktorý definuje J. Starší ako zimnú kolektívnu hru, vykonávanú na ľade s veľkým množstvom kontaktov medzi hráčmi (Starší, 1988).

Viaceri autori sa zaoberali problematikou agresivity v športe a to z rôznych hľadísk. Forry (1985) vo svojej práci porovnával agresivitu skupín bojových športov, nebojových športov a bežnej populácie, kde zaznamenal významne vyššie hodnoty fyzickej agresivity v skupine bojových športov oproti bežnej populácii. Lenzi, Bianco, Milazzo, Placidi, Castrogiovanni & Becherini (1997) zistili pri porovnaní športovcov a bežnej populácie pozitívnu koreláciu medzi agresivitou a športovou aktivitou. V práci Butta & Coxa (1992) sa uvádza, že tenisti s vyššou výkonnostnou úrovňou (reprezentanti) vykazovali významne vyššiu agresivitu ako rekreační hráči. Šafář (in. Hanzelová, & Váľková, 1994) uvádza, že podľa jeho výskumu sa agresia v jednotlivých druhoch športu od seba navzájom nelíši. Daniels & Thorton (1990) porovnávali agresivitu športovcov medzi bojovými, kontaktnými a nekontaktnými športmi. Výskumy nasvedčujú, že agresia často stúpa vekom (Conory, Silva & Newcomer, 2001; Romand, Panteleon, & Cabagno, 2009). Cieľom predloženého príspevku je na základe identifikácie osobnostných dimenzií v rámci vekovej (časovej) osi jedinca sledovať zmeny prejavov agresivity a podnetov vyvolávajúcich agresívne správanie u žiakov hokejových tried a následná komparácia celkovej agresivity a jej jednotlivých druhov.

Metodika

Cieľom nášho výskumu, ktorý je súčasťou GÚ VEGA 1/0760/16 "Vzťah agresivity a vybraných osobnostných charakteristík športovcov v súvislosti k športovému zameraniu, výkonnosti a veku." je porovnať agresivitu a jej jednotlivé typy u žiakov športových hokejových tried na základných školách v závislosti od veku. Realizácia výskumu sa uskutočnila na základných školách v Lučenci a Banskej Bystrici a to konkrétne v športových hokejových triedach od 6. až po 9. ročník, pričom sme spojili 6 a 7 ročník do jednej skupiny (mladší žiaci) a 8 a 9 ročník do druhej skupiny (starší žiaci), celkovú vzorku tvorilo 120 žiakov, po 60 v každej skupine. Vek žiakov bol od 11 do 14 rokov. V našom prípade sme na identifikáciu úrovne agresívneho správania použili štandardizovaný psychologický dotazník B – D – I, ktorý spadá pod štandardizované testy osobnosti. Autori vychádzali z predpokladu, že agresivita je komplexný fenomén a že je teda potrebné odlíšiť niekoľko podtried hostilne agresívneho správania. Vytvorili preto 8 tried, ktoré považujú za základné druhy agresivity: fyzická agresia, nepriama agresia, iritabilita, negativizmus, resentment, podozrievavosť, verbálna agresia a pocit viny. Klasifikácia tohto testu zahŕňa dva druhy hostility (resentiment a podozrievavosť) a päť druhov agresivity (fyzickú, nepriamu, verbálnu, iritabilitu a negativizmus). Hodnoty váženého skóre, ktoré presiahli hodnotu 5, svedčia o nadmernom výskyte jednotlivých druhov agresie a sú teda nežiaduce. Pri metóde spracovania faktov sme využívali štatistický program SPSS 17.0. V deskriptívnej štatistike sme použili základné štatistické charakteristiky aritmetický priemer, smerodajnú odchýlku, minimum, maximum. Normalitu rozloženia premenných sme overili pomocou Kolmogorovho – Smirnovovho testu. Výsledok nám ukázal, že sledované premenné nie sú normálne rozložené a na základe toho sme použili neparametrický test významnosti MANN WHITNEY U Test, kde sme pozorovali štatistický rozdiel na 5% hladine štatistickej významnosti $p < 0,05$.

Výsledky a diskusia

Vo fyzickej agresii (graf 1) môžeme vidieť výrazný rozdiel medzi mladšími žiakmi a staršími žiakmi. U mladších žiakov sme zistili úroveň priemernej hodnoty váženého skóre 3,70 ktorá je pod hranicou 5 a to znamená, že u mladších žiakov je fyzická agresia v norme. U starších žiakov sa preukázala zvýšená fyzická agresia, keďže ich priemerná hodnota váženého skóre 5,45 presiahla hranicu 5. Rozdiel váženého skóre má štatistickú významnosť na 5% ($P = 0,022$) hladine preukázateľnosti medzi mladšími a staršími žiakmi.

Fyzická agresia je to vlastne priama agresia, ktorá sa u mladších žiakov prejavuje menej aj na základe toho, že žiaci prišli na druhý stupeň, do nového kolektívu, ešte stále uznávajú vzory, ktoré nasledujú a pokiaľ nevidia u vlastných vzorov bitky a rôzne šarvátky, tak ani oni nevyhľadávajú fyzickú agresiu. Dá sa predpokladať, že u starších žiakov, ktorí sú už v puberte a chcú sa za každú cenu stať stredobodom pozornosti a získať si náklonnosť ostatných v kolektíve, sa fyzická agresia prejavuje častejšie s cieľom vybudovať si rešpekt a určité postavenie v triede ako je napríklad vodca triedy, ktorého bude každý uznávať a nasledovať. Človek sa v priebehu života učí byť agresívny, ak mu to prináša určité výhody. Aj v našom prípade sa môžeme odvolať na spôsob hry u mladších žiakov, kde je zakázaná hra do „tela“, fyzický kontakt, no u starších žiakov je už fyzický kontakt v priebehu hry povolený a tým sa učia určitej fyzickej agresivite.

Graf 1./ Graph 1.

Hodnoty váženého skóre fyzickej agresivity v teste B – D – I./ The values of the weighted score of physical aggression in Test B – D – I.

Hodnoty v nepriamej agresii (graf 2) ako je napríklad šírenie klebiet, ohováranie, či používanie agresie voči predmetom, nám poukazujú na rozdiel medzi mladšími a staršími žiakmi. Mladší žiaci dosiahli priemernú hodnotu váženého skóre 2,80 pričom starší žiaci dosiahli priemernú hodnotu váženého skóre 3,08. V tomto prípade sa nepreukázala zvýšená hladina nepriamej agresie ani u mladších žiakov ani u starších žiakov, keďže nepresiahli hraničnú hodnotu 5bodov. Štatistickú významnosť rozdielu v nepriamej agresii medzi mladšími a staršími žiakmi sme nezaznamenali.

Graf 2./ Graph 2.

Hodnoty váženého skóre nepriamej agresivity v teste B – D – I./ The values of the weighted scores of the indirect aggression in Test B – D – I.

Nepriama agresia spočíva v ohováraní druhých, škodoradosti z neúspechu druhého, rôznych podrazov a zlomyseľných klebiet. Pri našej výskumnej skupine, ktorú tvoria žiaci športových hokejových tried, čiže hokejisti z jedného tímu, sa nepreukázala zvýšená hodnota nepriamej agresie ani u mladších ani u starších žiakov. Dá sa predpokladať, že výsledok vyšiel taký, lebo žiaci sú neustále spolu, či už

v škole, na tréningoch, alebo zápasoch, kde držia spolu za jeden „povraz“, a bojujú jeden za druhého čím sa snažia vytvoriť dobrý kolektív.

Z výsledkov irritability (graf 3) môžeme vidieť rozdiely medzi mladšími a staršími žiakmi, kde mladší žiaci nepresiahli hraničnú hodnotu 5 bodov a s priemernou hodnotou váženého skóre 3,32 sa u nich neprejavuje zvýšená irritabilita ako pri starších žiakoch, ktorí hodnotu 5 presiahli s priemernou hodnotou váženého skóre 5,23 kde sa už prejavuje zvýšená irritabilita. Rozdiel váženého skóre medzi jednotlivými súbormi sa nám preukázal na 5% hladine štatistickej významnosti $P = 0,031$.

Graf 3./ Graph 3.

Hodnoty váženého skóre Irritability v teste B – D – I./ The values of the weighted scores irritability in Test B – D – I.

Iritabilita zahŕňa popudivosť, frflosťstvo a rôzne provokácie. Predpokladáme, že takýto rozdiel medzi mladšími a staršími žiakmi vznikol z dôvodu, že u mladších žiakov je puberta len v počiatočnom štádiu a neprejavuje sa u nich prechodnosť v rôznych záťažových situáciách. Mladší žiaci ešte všetko robia s radosťou, ak sa im dá rozumné vysvetlenie, že to čo robia je správne, alebo tým čo robia niekomu pomôžu, alebo niekoho potešia. Naopak u starších žiakov je už puberta rozvinutá a majú tendenciu vo vypätých situáciách frflať, trucovať a keď im daná autorita učiteľ, tréner, rodič niečo prikáže, alebo ich o niečo požiada, tak to vykonávajú s určitou nevôľou. Vo výsledkoch negativizmu (graf 4) môžeme taktiež badať značné rozdiely medzi mladšími a staršími žiakmi. Aj napriek tomu, že ani mladší žiaci s priemernou hodnotou váženého skóre 2,90 ani starší žiaci s priemernou hodnotou váženého skóre 4,40 neprekročili hraničnú hodnotu 5 a nepreukázali sa u nich zvýšené hodnoty negativizmu, sa medzi mladšími a staršími žiakmi určitý rozdiel nachádza. Rozdiel nám potvrdil aj neparametrický Mann Whitney U test, ktorý pri jednostrannom teste na 5% hladine preukázateľnosti hovorí, že medzi mladšími a staršími žiakmi je štatisticky preukázateľný rozdiel $P = 0,038$.

Graf 4./ Graph 4.

Hodnoty váženého skóre negativizmu v teste B – D – I./ The values of the weighted scores of negativity in Test B – D – I.

Negativizmus sa prejavuje väčšinou v tom, že žiaci majú tendenciu nerešpektovať authority. Chcú sa stať vyrovnaným partnerom vo vzťahoch s rodičmi, aby sa už s nimi nejednalo ako s malými deťmi a aby ich začali brať už ako seberovných dospelých ľudí. V našej výskumnej skupine sa nachádzajú len hokejisti, ktorí sú neustále pod dohľadom trénerov, ktorých rešpektujú a rešpektujú aj dané pravidlá v tíme. Tento rešpekt si prenášajú aj do bežného života v podobe rešpektu ku starším osobám a možno aj preto sa u nich nevyskytli zvýšené hodnoty negativizmu.

Z výsledkov subtestu resentment (graf 5) sa dozvedáme, že mladší žiaci dosiahli priemernú hodnotu váženého skóre 4,19 bodov a nepreukázala sa u nich zvýšená hodnota. U starších žiakov sme zaznamenali priemernú hodnotu váženého skóre 4,81 a taktiež sa u nich nepreukázali zvýšené hodnoty resentmentu. Nezaznamenali sme ani štatisticky významný rozdiel.

Graf 5./ Graph 5.

Hodnoty váženého skóre resentmentu v teste B – D – I./ The values of the weighted scores of resentment in Test B – D – I.

Resentiment sa prejavuje ako zanevrenie na druhých alebo žiarlivosť. Výsledky nám poukazujú, že ani u mladších ani u starších žiakov sa neprejavili zvýšené hodnoty resentmentu a to možno aj na základe toho, že hokejisti tvoria jeden tím, jednu partiu, ktorá sa navzájom podporuje. V pubertálnom veku je veľmi dôležité byť súčasťou nejakého kolektívu, byť jeho platným, rovnocenným členom a identifikovať sa s kolektívom.

Hodnoty v podozrievavosti (graf 6) nám hovoria, že u starších žiakov sa v tomto subteste preukázala zvýšená priemerná hodnota váženého skóre v hodnote 5,50. U mladších žiakov priemerná hodnota váženého skóre skončila tesne pod hranicou 5 bodov s priemernou hodnotou váženého skóre 4,95 a tým pádom hovoríme, že mladší žiaci nemajú zvýšenú hodnotu podozrievavosti. Štatistickú významnosť rozdielov sa nám nepotvrdila.

Graf 6./ Graph 6.

Hodnoty váženého skóre podozrievavosti v teste B – D – I./ The values of the weighted scores suspiciousness in Test B – D – I.

Podozrievavosť sa prejavuje v nedôvere k iným ľuďom. U mladších žiakov sa zvýšená hodnota podozrievavosti nepreukázala možno aj na základe toho, že nemajú ešte dostatok skúseností s tým, že by ich niekto v nejakej vážnej veci sklamal. Väčšinou sa nachádzajú v blízkosti svojich rodičov a známych ktorým plne dôverujú. U starších žiakov sa prejavila zvýšená hodnota podozrievavosti, títo žiaci sú už v puberte čo je veľmi zložitá obdoba pre mladého človeka, nevedia komu môžu a komu nemôžu dôverovať, môžeme hovoriť o určitej ostražitosti, striedajú sa u neho rôzne pocity, všetky podnety okolo seba vníma rôzne citlivo na základe aktuálnej nálady.

V subteste verbálna agresia sme zaznamenali, že mladší žiaci dosiahli priemernú hodnotu váženého skóre 4,89 čo znamená, že u nich sa zvýšená verbálna agresia neprejavila na rozdiel od starších žiakov ktorých, priemerná hodnota váženého skóre presiahla hranicu 5 s hodnotou 6,04 bodu čo znamená, že starší žiaci majú zvýšenú hodnotu verbálnej agresie. Aj keď sme rozdiel zaznamenali, tento nebol štatisticky významný.

Graf 7./ Graph 7.

Hodnoty váženého skóre verbálnej agresivity v teste B – D – I./ The values of the weighted scores verbal aggressiveness Test B – D – I.

Verbálna agresia sa prejavuje hulákaním, jačaním, vyhrážaním sa alebo prehnaným kritizovaním. U mladších žiakov sa nepreukázala zvýšená hodnota verbálnej agresie možno aj preto, že mladší žiaci rešpektujú autority, ktoré im takéto správanie zakazuje. U starších žiakov sa preukázala zvýšená hodnota verbálnej agresie a predpokladom takéhoto správania môže byť aj snaha, že si žiaci v puberte chcú presadiť svoj vlastný názor, dokázať svoju pravdu a stať sa tak lídrom skupiny a to môže dosiahnuť aj zvýšením hlasom, vyhrážkami či kritizovaním druhých.

Pri hodnotení výsledkov pocitu viny (graf 8) sme ani u mladších ani u starších žiakov zvýšené priemerné hodnoty váženého skóre nezaznamenali. Mladší žiaci dosiahli priemernú hodnotu váženého skóre 4,02 pričom priemerná hodnota starších žiakov dosiahla úroveň 4,95 bodov. Štatistický významný rozdiel sa nepreukázal.

Graf 8./ Graph 8.

Hodnoty váženého skóre pocitu viny v teste B – D – I./ The values of the weighted scores guilt in Test B – D – I.

Pocit viny sa prejavuje vlastnou kritickosťou, výčitkami, či spytovaním si svedomia. Vo výsledkoch vidíme, že určitý rozdiel, ako v každom poddruhu agresívneho správania sa nachádza, ale ani u mladších ani u starších žiakov sa nezistili zvýšené hodnoty pocitu viny. Tento fakt môže odzrkadľovať aj skutočnosť, že v našej výskumnej skupine sa nachádzali len športovci, hokejisti a ako je známe, u športovcov je preukázaná vyššia úroveň sebavedomia a tým pádom sa možno aj z tohto dôvodu u nich nepreukazujú zvýšené hodnoty pocitu viny.

Hodnoty celkovej agresivity (graf 9) sme získali súčtom priemerov váženého skóre v jednotlivých subtestoch agresivity, kde hraničná hodnota súčtu by nemala presiahnuť hodnotu 35. Ak je táto hodnota vyššia znamená to, že celková agresivita je zvýšená. Pri celkových výsledkoch sme zistili, že rozdiel v celkovej agresivite medzi mladšími a staršími žiakmi sa nachádza, kde u mladších žiakov sme dosiahli priemernú hodnotu váženého skóre 30,76 bodov a nedošlo ku zvýšenej celkovej agresivite a na druhej strane u starších žiakov, ktorí dosiahli výslednú priemernú hodnotu váženého skóre 39,46 dochádza k zvýšenej celkovej agresivite. Rozdiel váženého skóre v hodnotách celkovej agresivity medzi mladšími a staršími žiakmi je signifikantný na 5 % $P = 0,036$ hladine štatistickej významnosti.

Graf 9./ Graph 9.

Hodnoty váženého skóre celkovej agresivity v teste B – D – I./ The values weighted score of aggression in general in Test B – D – I.

Celková agresivita odzrkadľuje rozdiel medzi mladšími a staršími žiakmi, pričom starší žiaci majú zvýšenú hodnotu celkovej agresivity. Langmeier & Krejčířová (1998) hovorí, že u žiakov, ktorí sa nachádzajú v pubertálnom veku je agresivita vyššia ako u ktoréhokoľvek iného človeka. Hovorí, že to spôsobujú obrovské fyziologické, psychologické a emocionálne zmeny ktoré sa dejú žiakom, ktorí sa nachádzajú práve v puberte. Existujú samozrejme aj výnimky, ktoré sme mohli sledovať aj v našom súbore, kde aj niektorí mladší žiaci dosahovali vysoké hodnoty pri jednotlivých subtestoch agresívneho správania a naopak niektorí starší žiaci dosahovali nízke hodnoty pri jednotlivých poddruhoch agresívneho správania. Výsledky nám ukazujú skutočnosť, že vo všetkých porovnaniach mali starší žiaci vyššie priemerné hodnoty váženého skóre ako mladší žiaci.

Záver

Z uvedených výsledkov vyplýva, že priemerné hodnoty váženého skóre sa výrazne odlišujú pri fyzickej agresii. Starší žiaci dosiahli priemernú hodnotu váženého skóre 5,45 kde u mladších žiakov dosiahla priemerná hodnota váženého skóre hodnotu len 3,70, kde sa nám potvrdila štatistická významnosť na 5% hladine preukázateľnosti rozdielu medzi mladšími a staršími žiakmi. S narastajúcim vekom sa zvyšovala fyzická agresia, starší žiaci dosiahli vyššie priemerné hodnoty váženého skóre ako mladší žiaci. Medzi základné druhy agresívneho správania zaraďujeme aj verbálnu agresiu, u mladších žiakov je na hranici primeranosti, no u starších žiakov sú jej hodnoty zvýšené. Zaznamenali sme, že priemerné hodnoty váženého skóre sa pri mladších a starších žiakoch taktiež odlišujú. Mladší žiaci dosiahli priemernú hodnotu váženého skóre 4,89 bodov a starší žiaci dosiahli priemernú hodnotu váženého skóre 6,04. Z vyššie uvedeného môžeme konštatovať, že s narastajúcim vekom sa zvyšovala verbálna agresia, starší žiaci dosiahli vyššie priemerné hodnoty váženého skóre ako mladší žiaci, no tento rozdiel nemá štatistickú významnosť. Ďalším subtestom v ktorom sme zaznamenali štatistickú významnosť rozdielov na 5% hladine bola iritabilita. Mladší žiaci dosiahli vážené skóre 3,32, čím sa u nich neprejavuje zvýšená iritabilita ako pri starších žiakoch, ktorí hodnotu 5 presiahli s priemer-

nou hodnotou váženého skóre 5,23. Otázky týkajúce sa tejto oblasti mali za úlohu odhaliť prejavy správania sa ako je napríklad frflosť ale taktiež, výbušnosť v zmysle reagovania už aj na nepatrné podnety. Irritabilitu v rámci športu môžeme vnímať však aj ako pozitívny faktor, keďže odzrkadľuje pohotovosť športovca reagovať aj na nepatrné zmeny. Na druhej strane, pri jej nezvládnutí môže dôjsť k prehnanej reakcii správania, čo často môžeme vidieť v kolektívnych športoch, v zápasoch, kde hráč po nezvládnutí určitej situácii môže reagovať neadekvátne (napr. napadnutím súpera). Hodnoty negativizmu poukazujú, že starší žiaci dosiahli aj v tomto subteste vyššiu priemernú hodnotu váženého skóre 4,40 pričom mladší žiaci dosiahli priemernú hodnotu váženého skóre len na úrovni 2,90. Tento rozdiel sa nám potvrdil ako štatistický významný na 5% hladine preukázateľnosti medzi mladšími a staršími žiakmi. Naše výsledky poukazujú, že s narastajúcim vekom sa zvyšuje negativizmus, čo vo svojej práci uvádza aj Fontána (2003), že žiaci v puberte odmietajú authority, chcú sa stať rovnocennými partnermi vo vzťahu s nimi. Ďalej môžeme konštatovať, že vo všetkých porovnaniach mali starší žiaci vyššie priemerné hodnoty váženého skóre ako mladší žiaci. Aj častejšie ako na prvom stupni. U mladších žiakov sa ani v jednom prípade nepreukázali zvýšené priemerné hodnoty váženého skóre, pričom u starších žiakov sa zvýšené priemerné hodnoty váženého skóre preukázali v 4 subtestoch, pri fyzickej agresii, irritabilite, podozrievavosti, verbálnej agresii a aj pri celkovej agresivite. Ale štatistický významný rozdiel na 5% hladine sme zaznamenali len pri fyzickej agresii, irritabilite, negativizme a pri celkovej agresivite.

Literatúra

- Butt, D. S., & Cox, D. N. (1992). Motivational patterns in David cup, university and recreational tennis players. *International Journal of sports sciences*, 8(2), 95-101.
- Conory, D. E., Silva, M., & Newcomer, R. R. (2001). Personal and participatory socializers of the perceived legitimacy of aggressive behavior in sport. *Aggressive Behavior*, 27, 405-418.
- Daniels, K., & Thorton, E.W. (1990). An analysis of the relationship between hostility and training in the martial arts. *Journal of sports sciences*, 8(2), 95-101.
- Edwige, A. (2011). *Agresivita dětí*. Praha: Portál, s. r. o.
- Fontana, D. (2003). *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál.
- Forry, F. E. (1985). *An investigation of the effects of video violence upon male combative athletes, noncombative athletes and nonathletes*. (Dissertation). Temple University.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- Lenzi, A., Bianco, I., Milazzo, V., Placidi, G. F., Castrogiovanni, P., & Becherini, D. (1997). Comparison of aggressive behavior between men and women in sport. *Perceptual and motor skill*, 84, 139-145.
- Lovaš, L. (2010). *Agresia a násilie*. Bratislava: Ikar, a.s.
- Oravcová, J. (2010). *Vývinová psychológia*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB.
- Pavlovský, P. et. al. (2009). *Soudní psychiatrie a psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- Romand, P., Panteleon, L., & Cabagno, G. (2009). Age differences in individuals cognitive and behavioral moral functioning responses in male soccer teams. *Journal of Applied Sport Psychology*, 21, 49-63.
- Starší, J. (1988). *Korčuľovanie a ľadový hokej*. Bratislava: Slovenské telovýchovné vydavateľstvo.
- Šafář, M. (1999). Nekteré aspekty agresivity ve vztahu k vybraným sportovním činnostem. In Z. Hanzelová, & H. Váľková. *Pohyb a zdraví*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál.

Mgr. Miroslava Rošková, PhD.

FF KTVŠ UMB BB

Tajovského 40

97400 Banská Bystrica

Miroslava.roskova@umb.sk